

SOCIOMETRIJSKI STATUS UČENIKA U ODGOJNOJ SKUPINI

Sara Čorak
Učenički dom Novi Zagreb
Zagreb, Hrvatska

Sažetak:

Učenički dom mjesto je psihičkog, fizičkog, emocionalnog, tjelesnog i socijalnog razvoja učenika. Odgojna skupina mjesto je razvijanja demokracije, socijalnih odnosa, tolerancije, interesa, dijaloga, poštivanja i uvažavanja tuđeg mišljenja. Sociometrijsko istraživanje u Učeničkom domu Novi Zagreb provedeno je s ciljem utvrđivanja položaja učenika unutar odgojne skupine te ispitivanja povezanosti obrazovnog uspjeha vođe skupine s obrazovnim uspjehom ostalih učenika u odgojnoj skupini. Pokazalo se da vođe odgojnih skupina imaju utjecaja na ostatak grupe s obzirom na vlastiti obrazovni uspjeh te da igraju veliku ulogu u postizanju obrazovnih rezultata kod učenika. Odgojitelj i stručni suradnik u ulozi su organizatora i koordinatora rada odgojne skupine, pružanja podrške u odrastanju i inicijatori su odgojnog procesa. Također, kroz oblike suradnje planiraju, prate i vrednuju odgojno-obrazovni rad u domu i na taj način zajednički poduzimaju mjere potrebne za njegovo unaprjeđenje. Ovakvom vrstom istraživanja može se mnogo doznati o odnosima učenika, koji nam nisu uvijek transparentni te dolazimo do novih oblika odnosa s vođama skupina kako bi one mogle utjecati na ostale članove skupina, što uvelike olakšava poteškoće na koje nerijetko nailazimo u radu sa štíćenicima doma.

Ključni pojmovi: grupa, odgojitelj, odgojna skupina, stručni suradnik, učenički dom, vođa

UVOD

Učenički je dom odgojno-obrazovna institucija koja organizira odgojno-obrazovni rad, osigurava smještaj i prehranu učenika u domu te organizira kulturne i druge aktivnosti za vrijeme boravka učenika. Cilj je odgoja i obrazovanja u programu učeničkog doma podrška cjelovitom razvoju učenika i uspješnije svladavanje cjeloživotnog razvoja i obrazovanja kroz svakodnevno kvalitetno življenje učenika unutar zajednice. Prema Rosiću (2001), domski odgoj sadrži tri funkcije: socijalnu, psihološku i pedagošku. Socijalna funkcija doma temelji se na: interakciji u društvenoj sredini, usklađenom načinu rada i djelovanja, rješavanju problema socijalne nejednakosti, življenju i djelovanju unutar kolektiva, samopotvrđivanju te primanju i davanju. Psihološka funkcija temelji se na: stvaranju atmosfere povjerenja, poštovanja, demokratičnosti i humaniteta, stvaranju povoljne domske klime, u kojoj učenici mogu sudjelovati i zadovoljavati svoje potrebe te u potpunosti razvijati svoju ličnost. Posljednja, pedagoška funkcija doma temelji se na: stvaranju radne klime, dvosmjernoj komunikaciji, razgovorima, upućivanjima, pomaganju, strpljenju, smanjenju socijalnih razlika među učenicima i sudjelovanju u procesu učenja. Iz navedenog proizlazi da je učenički dom mjesto razvijanja ličnosti pojedinca i socijalnih odnosa. Osim ispunjavanja školskih obaveza, učenici u domu kreiraju vlastito slobodno vrijeme, ispunjavaju vlastite potrebe i interese kroz interakciju i suradnju s drugima. Učenički dom je u ulozi stvaranja uvjeta za osobni rast i razvoj učenika u novoj društvenoj sredini kroz slobodne aktivnosti, zajedničke akcije, druženja i razgovore. Tako će se odgoj i obrazovanje u učeničkom domu ostvarivati kroz zadaće poput traženja nenasilnih načina rješavanja sukoba, razvoja kvalitetne komunikacije i međusobnih odnosa, suradnje i otvorenosti, empatije, osjetljivosti na okolinu i odgovornog donošenja odluka, razvoja tolerancije i prihvaćanja različitosti te uvažavanje potreba drugih i slično (prema Rosić, 2007).

Grupa je skup ljudi povezan određenim zajedničkim iskustvom ili ciljem; u grupi se nalaze ljudi koji su u interakciji jedni s drugima. Grupa ljudi dijeli zajednički doživljaj sebe kao članova iste socijalne jedinice, a koji su u različitim međusobnim odnosima unutar te jedinice. Oni su pojedinci koji se redovito druže i dijele zajedničke vrijednosti i osjećaj pripadnosti grupi. Grupna svijest tako se neprestano razvija i otvorena je promjenama. Grupu ponajprije karakterizira kohezija koja nastaje željom članova za zajedništvom te ju je potrebno promatrati i mjeriti kao „zbroj interpersonalnih privlačenja koja postoje među članovima grupe“ (Lott i Lott, 1965; prema Brown, 2006, str. 45). U grupi pojedinac mijenja i razvija predodžbu o sebi: vlastiti doživljaj i vrijednost. Oni su tijesno povezani s pripadnosti pojedinca grupi. Pridruživanje grupi često od pojedinca zahtijeva ponovno samoodređivanje što kasnije može imati implikacije za razvoj samopoštovanja. Ulaskom u grupu pojedinac mijenja i vlastiti identitet i identitet grupe. Stoga je neophodno definiranje prihvatljivih i neprihvatljivih oblika ponašanja članova grupe. Najuspješnije su one grupe gdje postoji jasna podjela uloga među različitim članovima. Podjelom rada često se može olakšati postizanje cilja. Uloge u grupi sastavni su dio načina na koji pojedinac definira sebe unutar grupe.

Autor Brown (2006, str. 70) u svom radu spominje dvije primarne uloge unutar grupe: jedna je osoba za ideje, a druga osoba koja se drugima sviđa. Utvrđeno je da „osobe s idejama“ provode više vremena u aktivnostima koje su povezane sa zadatkom, ali i manje vremena u pozitivnom socioemocionalnom ponašanju nego osobe koje su „najdopadljivije“. Tako se može zaključiti da „najomiljeniji“ pojedinci ne moraju uvijek imati pozitivni učinak na cjelokupnu klimu unutar skupine. Pojam diferencijacije uloga upućuje na postojanje jasne podjele uloga među članovima pa tako svaki član grupe poznaje svoju ulogu i očekivanja od njega te kojem se članu grupe može obratiti u određenim situacijama. No, sve uloge ne nose jednaku moć utjecaja: postoji razlika između vođe koji implicira ideje i aktivnosti te vođe koji implicira ugled skupine. Pojedini članovi poštuju se ili „vole“ u različitom stupnju. Vođe grupe posjeduju sredstva kojima utječu na druge - tako svaki vođa ima posljedice za moral i učinkovitost grupe (prema Brown 2006, str. 92). Može se reći da vođe karakteriziraju samopouzdanje, dominantnost, želja za promjenama i akcijom. Vođa je osoba koja u određenim situacijama ima najbolje ideje za postizanje cilja koji je grupi zanimljiv ili od koristi. No, vođu grupe članovi mogu voljeti ili ga se bojati: on može biti dominantan i sebičan, a s druge strane srdačan i otvoren te željan uspjeha grupe.

Odgojna skupina u učeničkom domu programska je osnova odgojnog rada u domu. Ona je temeljna organizacijska, pedagoška i društvena jedinica. U njoj se uči solidarnost i kulturi; u njoj se učenici osamostaljuju i sazrijevaju. Temeljne su funkcije odgojne skupine: razvoj kulture komuniciranja, poštivanje, pozitivni odnosi i suradnja dok je cilj - razvijanje interakcijskih odnosa i razvijanje svijesti o pripadnosti. Odgojnu skupinu karakteriziraju načela demokracije, tolerancije te participacija i suradnja. Unutar odgojne skupine naglasak je na otvorenom izražavanju mišljenja, potrebe i interesa. Prema Stilinu (2005) obilježja odgojne skupine jesu: kohezija, strukturiranost i heterogenost. U njoj se teži jednostavnom donošenju odluka i komunikaciji te zajedničkom stvaranju normi, trajnom i stabilnom odnosu s učenicima i utjecaju odgojitelja na svakog učenika snagom svoje osobnosti. No, na prvom je mjestu rast i razvoj svake pojedine osobe. Unutar odgojne skupine učenik se samoodređuje, upoznaje, donosi odluke za vlastitu budućnost. Osoba se u interakciji s drugima emocionalno i psihički razvija. Odgojna je skupina u ulozi osamostaljenja pojedinca. Kako je navedeno u uvodu, svaki učenik u svoju odgojnu skupinu unosi dio svoje osobnosti: unosi svoju kulturu, stavove, mišljenja i način donošenja odluka. Odgojna skupina mjesto je poštivanja tuđeg mišljenja i zajedničkog donošenja odluka. Učenici u njoj teže međusobnoj potpori i uče kako suradnički učiti. Nerijetko se u učeničkom domu mogu uočiti jasne razlike u načinu funkcioniranja odgojnih skupina: neke su homogenije, neke složenije i u njima se više komunicira, dok se u drugima može primijetiti nepoštivanje članova skupine, izostanak potrebe za zajedništvom, izostanak međusobne potpore članova i slično. Potrebno je spomenuti da odnosi među učenicima bitno utječu i na uspjeh učenika u školi:

boljom komunikacijom, suradničkim učenjem i osjećajem za potrebe drugoga, učenici će više brinuti za uspjeh svojih kolega i pomagati im u učenju. Kako je ranije navedeno, vođe igraju bitnu ulogu unutar odgojne skupine: oni određuju „status“ odgojne skupine unutar učeničkog doma. Unutar jedne odgojne skupine nije nužno da najomiljeniji učenik ima dobar školski uspjeh ili da teži suradničkom učenju. Vođa može biti i osoba koja inicira akciju, maštovita je i neprestano potiče na zabavu te aktivno korištenje slobodnog vremena. Teškoće u homogenom funkcioniranju odgojne skupine javljaju se kada vođe skupine postaju učenici koji često izostaju s nastave, ne ispunjavaju vlastite školske obaveze, ne pridržavaju se kućnog reda doma, potiču na sukobe, ne poštuju prava ostalih učenika koji su u učeničkom domu, izbjegava suradnju. Odgojitelj svojim radom nastoji potaknuti što veću bliskost učenika i odgajati ih za odgovoran život u zajednici. Tako će svojim osobnim utjecajem i radom s vođama grupe najbolje ostvariti pozitivnu klimu i zajedništvo pri čemu će svaki učenik pozitivno utjecati na razvoj i uspjeh drugoga.

Sociometrija je proučavanje grupa i položaja pojedinaca u grupi, ona promatra strukturu jednog kolektiva pri čemu uočavamo konkretan položaj jedne osobe u odnosu na druge. Sociometrijski test sastoji se od biranja pojedinaca s kojima se subjekt želi družiti unutar jedne grupe (prema Moreno, 1962). On je sredstvo proučavanja društvene strukture u područjima privlačenja i odbijanja pojedinaca u jednoj grupi. Omogućuje određivanje položaja svakog pojedinca u grupi. Bitna je stavka ovog testa da služi subjektu: ovaj test pojedincu omogućuje iznošenje stavova koji su u interesu grupe, tj. njegovoga života u grupi. Subjekt ispitivaču otkriva stvarni položaj pojedinaca u odnosu na druge, unutar svoje grupe. Tako će se jedna odgojna skupina istražiti ako se u obzir uzmu njezini učenici te njihovi isprepleteni odnosi što na kraju može dovesti do provođenja sociometrije na razini cijelog učeničkog doma u kojemu se odgojna skupina nalazi.

Zaključuje se da se sociometrijom mogu ispitati:

- sociometrijski status pojedinca u grupi
- odnosi u grupi
- stupanj kohezivnosti (prema Kolak, 2010).

Moreno (2006, str. 129) navodi da postoje introvertna i ekstrovertna grupa: introvertna je ona grupa čiji su članovi zadovoljni zajedničkim, dok je ekstrovertna grupa ona u kojoj članovi ili velika većina njih ne želi živjeti s određenim pojedincima. Odgojnu skupinu u učeničkom domu moguće je definirati kao introvertnu jer ju (prema Rosić, 2007) karakteriziraju kohezija, strukturiranost, uloga pojedinca i intenzitet međusobnog utjecaja. Pojedinci unutar odgojne skupine međusobno su povezani, imaju zajednički cilj, interakcijske odnose, podjelu funkcija te razvijenu svijest o pripadnosti. Odgojna skupina mjesto je kulturnog komuniciranja, poštovanja, pozitivnih međuljudskih odnosa i suradnje. Međusobna interakcija potiče na razmišljanje, ubrzava proces izgradnje stavova te se u njoj ostvaruje najveći dio potreba i interesa. Temeljna je funkcija odgojne skupine razvoj identiteta, komunikacije i osjećaja pripadnosti. Zbog toga se čini bitnim ispitati razinu odnosa unutar odabranih odgojnih skupina. Ranije smo spomenuli kako funkcioniranje odgojne skupine u kojoj učenik boravi tijekom svojega srednjoškolskoga školovanja bitno utječe na individualni razvoj pojedinca, ali i na funkcioniranje cjelokupne odgojno-obrazovne institucije. Tako i sami vođe skupina utječu na cjelokupnu klimu odgojne skupine, a time i na svakog pojedinca.

METODOLOGIJA

U ovom je radu naglasak na utjecaju vođe odgojne skupine na ostale članove. Želi se doznati utječe li obrazovni uspjeh vođe skupine na ostatak članova te možemo li unaprijede-

njem njegovog uspjeha u školi utjecati na poboljšanje obrazovnih rezultata svih članova odgojne skupine. Odgojno-obrazovnim djelatnicima, a posebno odgojitelju kao organizatoru rada odgojne skupine, od velikog je interesa proučavanje odnosa unutar odgojne skupine te njihovo unaprjeđivanje. Odgojitelj je inicijator odgojne komunikacije i odgojnih procesa, on potiče učenike na samostalno rješavanje problema. Cilj je svakog odgojiteljeva rada (time i odgojno-obrazovne ustanove) potaknuti učenike na uspješan završetak školovanja, osigurati im kvalitetno provođenje slobodnog vremena, učiniti samostalnim za donošenje vlastitih odluka i uključiti ih u odgovorno sudjelovanje unutar zajednice. Kada se stekne uvid u stvarni položaj učenika unutar skupine, moći će se lakše utvrditi područja rada na koja se potrebno više usredotočiti kako bi odgojno-obrazovni rad tekao u pozitivnom smjeru i u korist samih učenika. Cilj je ovog istraživanja utvrditi položaj učenika unutar odgojne skupine te ispitati povezanost vođe skupine s obrazovnim uspjehom ostalih učenika u skupini. Ti podatci mogu biti od koristi u budućem radu s učenicima i odgojnim skupinama te unaprjeđivanju socioemocionalnog, kognitivnog i kreativnog područja rada u učeničkom domu. Varijable su zavisne i nezavisne. Zavisna varijabla je uspjeh učenika na kraju prvog polugodišta, a nezavisna varijabla sociometrijski status učenika. Uzorak ispitanika činili su učenici dviju odgojnih skupina, od 1. do 4. razreda srednje škole: četvrta odgojna skupina koja broji 19 učenika i deveta odgojna skupina sa 22 učenika. Učenici četvrte odgojne skupine polaznici su sljedećih škola: Obrtnička i industrijska graditeljska škola, XIII. gimnazija, Geodetska tehnička škola, Drvodjeljska škola, Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina Velika Gorica te Poštanska i telekomunikacijska škola. Učenici 9. odgojne skupine polaznici su sljedećih škola: Grafička škola, XIII. gimnazija, Geodetska tehnička škola, Graditeljska tehnička škola, Ugostiteljsko-turističko učilište, Industrijska strojarska škola i Strojarska tehnička škola Fausta Vrančića. Primijenjeni mjerni instrument je sociometrijski test - anketni upitnik kojim su se učenici međusobno procjenjivali u kategoriji druženja, unutar jedne odgojne skupine.

U ovom istraživanju korištene su izjave:

1. Volio bih sobu dijeliti s učenicima _____.
2. Sobu ne bih volio dijeliti s učenicima _____.
3. Za pomoć u učenju obratio bih se učeniku _____.
4. Za pomoć u učenju ne bih se obratio učeniku _____.
5. U kino bih volio ići u društvu učenika _____.
6. U kino ne bih volio ići u društvu učenika _____.

REZULTATI

Prva dva pitanja vezana su uz želje dijeljenja sobe s drugim učenicima na koje su učenici mogli odgovoriti s najviše tri odabrana učenika s kojima (ne) žele dijeliti sobu. Zadnja dva pitanja vezana su uz odlazak u kino, odnosno provođenje slobodnog vremena, gdje su učenici trebali navesti toliko imena učenika s koliko (ne) bi išli u kino. Prva dva odgovora trebala bi označavati najdraže ili najomraženije učenike u odgojnoj skupini, dok bi zadnja dva pitanja odgovorila na povezanost između učenika te dala sliku o druženju u slobodno vrijeme i prihvaćenosti učenika općenito. Treće i četvrto pitanje trebalo bi dati odgovor o eventualnim predrasudama o učenicima unutar svoje odgojne skupine. U obzir je uzet uspjeh učenika na kraju prvog polugodišta kako bi se mogao usporediti s odabirom/odbijanjem učenika kojima bi se obratili za pomoć u učenju. Tablica 1. pokazuje odgovore učenika četvrte odgojne skupine, na pitanje s kime (ne) žele dijeliti sobu. U tablici je vidljivo prihvaćanje i odbijanje učenika. Svaki redak pokazuje odgovore jednog učenika, a promatrajući stupac, uočiti će se odgovori učenika kojeg promatramo.

Tablica 1. Biranja i odbacivanja učenika četvrte odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - Volio bih/ne bih volio dijeliti sobu s učenicima...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1					+				-		-				+				
2					±											+			
3	-					±	±								-				
4	+														+				
5			±											+					
6	-		±				±								-				
7			±			±													
8												+	+				±		
9												±		=				-	
10									+								+		
11	-						+		±					-					+
12								-		-			±						+
13												±						+	
14		+							=							+			
15	+			+															
16																			
17								±		-				+					
18																			
19								-				+	+						

Prema navedenim odgovorima primjećuje se da je najveći broj učenika (4) odabrao učenika 12 s kojim bi htjeli dijeliti sobu, a nitko ga nije odbacio. S obzirom na to da je učenik imao uzajamno biranje s dvojicom učenika, moguće je zaključiti da se radi o vođi odgojne skupine.

Tablica 2. Biranja i odbacivanja učenika četvrte odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1		+										+			+				
2	+														+	+			
3	-			+		+									+	-			
4	+														+				
5		+										+	+	+			+		
6															+	-			
7		-							+		+								
8												+	+					-	
9							+			+	+		-	-	+		=		-
10									+		+			-					-
11							+		+	-				-					
12	+				+			-	-	-			+						+
13	+			+	+							+							±
14									-			+	+				±	+	+
15	+	-		+													+	-	
16																			
17								+	=	-		+	+	±					+
18																			
19								-					±				-		

U Tablici 2. vidljivo je da su najviše birani učenici pod brojem 12, 13 i 15. U navedenim stupcima moguće je uočiti da su učenici odabrani šest puta pa se pretpostavlja da su oni vođe skupina.

Tablica 3. Statistička obrada podataka učenika četvrte odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - Volio bih/ne bih volio dijeliti sobu s učenicima...

	Si	Ej	L	Ex	EE	CS	RS	SS	C	S
1	0,28	0,22	3	4	6	0,11	0,17	-0,06	0,11	0,11
2	0,06	0,11	1	0	3	0,06	0	0,06	0	0,11
3	0,11	0,22	4	0	6	0,11	0	0,11	0,11	0,11
4	0,06	0,11	2	0	3	0,06	0	0,06	0,06	0,11
5	0,11	0,06	3	0	1	0,11	0	0,11	0,06	0,06
6	0,11	0,22	4	0	6	0,11	0	0,11	0,11	0,11
7	0,17	0,11	5	0	4	0,17	0	0,17	0,11	0,11
8	0,17	0,17	2	2	4	0,06	0,11	-0,06	0,06	0,17
9	0,22	0,17	2	3	4	0,11	0,11	0	0,06	0,06
10	0,11	0,11	1	1	2	0,06	0,06	0	0	0,11
11	0,06	0,28	0	2	6	0	0,06	-0,06	0,06	0,17
12	0,22	0,22	6	0	6	0,22	0	0,22	0,11	0,11
13	0,17	0,11	4	0	3	0,17	0	0,17	0,06	0,11
14	0,22	0,17	2	3	4	0,11	0,11	0	0,06	0,11
15	0,22	0,17	4	2	5	0,11	0,11	0	0,11	0,11
16	0,11	-	2	0	-	0,11	0	0,11	0	-
17	0,17	0,17	3	1	4	0,11	0,06	0,06	0,06	0,17
18	0,11	-	1	1	-	0,06	0,06	0	0	-
19	0,11	0,17	3	0	4	0,11	0	0,11	0,06	0,11

U Tablici 3. vidljivo je da najviši indeks sociometrijskog statusa (Si) ima učenik 1, prema $Si=0,28$. Međutim, o učeniku je izrazilo mišljenje 5 učenika od kojih dvoje pozitivno, a troje negativno. To potvrđuje i status vodstva ($L=3$), koji je među nižima u skupini. Status isključenja ($Ex=4$) je najviši u skupini kao i status odbijanja ($RS=0,17$). Vidljivo je da se radi o učeniku koji je društven ($S=0,11$) i kompatibilan s grupom s kojom se druži ($C=0,11$), ali prema indeksu socijalnog statusa vidljivo je odbacivanje tog učenika ($SS=-0,06$). Učenici 9, 12, 14 i 15 sljedeći najviši indeks sociometrijskog statusa: $Si=0,22$. Međutim, promatrajući indeks statusa vodstva, vidljivo je da učenik 12 ima najviši ($L=6$), a zatim učenik 15 ($L=4$). Tako se ponovno zaključuje da je vođa skupine učenik 12 koji ima i najviši indeks statusa odabiranja ($CS=0,22$), a i najviši indeks socijalnog statusa ($SS=0,22$) kao i najviši indeks kompatibilnosti ($C=0,11$).

Tablica 4. Statistička obrada podataka učenika četvrte odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika...

	Si	Ej	L	Ex	EE	CS	RS	PE	NE	SS	C	S
1	0,44	0,17	8	1	6	0,28	0,06	0,17	0	0,22	0,17	0,17
2	0,28	0,17	3	2	4	0,11	0,11	0,17	0	0	0,06	0,17
3	0	0,28	0	0	6	0	0	0,17	0,11	0	0	0,17
4	0,17	0,11	4	0	2	0,17	0	0,11	0	0,17	0,06	0,11
5	0,11	0,28	4	0	7	0,11	0	0,28	0	0,11	0,11	0,28
6	0,06	0,11	1	0	2	0,06	0	0,06	0,06	0,06	0	0,06
7	0,11	0,17	4	0	5	0,11	0	0,11	0,06	0,11	0,11	0,11
8	0,17	0,17	1	2	3	0,06	0,11	0,11	0,06	-0,06	0	0,11
9	0,33	0,44	6	5	13	0,17	0,17	0,22	0,22	0	0,28	0,22
10	0,22	0,22	2	3	5	0,06	0,17	0,11	0,11	-0,11	0,06	0,11
11	0,17	0,22	5	0	6	0,17	0	0,11	0,11	0,17	0,11	0,11
12	0,33	0,39	9	0	10	0,33	0	0,22	0,17	0,33	0,17	0,22
13	0,39	0,28	9	1	8	0,33	0,06	0,28	0	0,28	0,17	0,28
14	0,28	0,33	3	4	8	0,11	0,17	0,28	0,06	-0,06	0,11	0,28
15	0,33	0,28	8	0	7	0,33	0	0,17	0,11	0,33	0,11	0,17
16	0,17	-	1	2	-	0,06	0,11	-	-	-0,06	0	-
17	0,33	0,39	4	4	9	0,17	0,17	0,28	0,11	0	0,11	0,28
18	0,17	-	1	2	-	0,06	0,11	-	-	-0,06	0	-
19	0,28	0,17	5	1	4	0,22	0,06	0,06	0,11	0,17	0,06	0,06

Tablica 4. ponovno pokazuje da učenik 1 ima najviši indeks sociometrijskog statusa ($S_i=0,44$). Njegov status vodstva je visok ($L=8$), kao i indeks statusa odabiranja ($CS=0,28$). Visok indeks sociometrijskog statusa ima i učenik 13 ($S_i=0,39$), kao i najviši indeks statusa vodstva ($L=9$). Najviši indeks statusa odabiranja ($CS=0,33$) te indeks socijalnog statusa ($SS=0,28$) upućuju da bi taj učenik mogao biti vođa skupine. U sličnoj situaciji je učenik 15 s indeksom sociometrijskog statusa $S_i=0,33$, indeksom statusa vodstva $L=8$, indeksom statusa odabiranja $CS=0,33$ te indeksom socijalnog statusa $SS=0,33$ koji su iznadprosječno visoki pa je moguće pretpostaviti da se radi o još jednom vođi skupine. Učenik 12, koji je i do sada po izračunatim indeksima bio potencijalni vođa skupine, ima visok indeks sociometrijskog statusa ($S_i=0,33$), najviši indeks statusa vodstva ($L=9$), izuzetno visok indeks socijalne emotivnosti ($EE=10$) što upućuje na njegovu društvenost i uključenost u život odgojne skupine te najviši indeks statusa odabiranja ($CS=0,33$) kao i najviši indeks socijalnog statusa ($SS=0,33$). Ti podatci potvrđuju da se radi o vođi odgojne skupine.

U sljedećim tablicama razmotrit će se deveta odgojna skupina i njihov sociometrijski status unutar skupine.

Tablica 5. Biranja i odbacivanja učenika devete odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - Volio bih/ne bih volio sobu dijeliti s učenicima...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1									-								±					
2									=	±	±						-	±				
3							±					+							±			
4			-		-							±							+		+	
5							-	=														±
6					-			±												+		-
7			±	-								-							+		-	
8					=	±																-
9		=																		+		
10	-	±									+						-	+				
11		±								+								+				
12				±	-	-															+	
13														+	+							
14													+		+							
15													+	+								
16						-	+															
17	±					-	-		+													
18		±								-	+			-								
19			±				+															
20		+								+												
21				+								+										
22				+	±		-															

Tablica 5. pokazuje da su učenici 2 i 10 bili birani čak četiri puta što je i najveće biranje u odgojnoj skupini. Obojicu su odbacili samo jedanput.

Tablica 6. Biranja i odbacivanja učenika devete odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1																						
2									±	±	±						-	±		±		
3				±			+					+		+	+				±		+	
4			±		-							±							±		±	
5						-		=						+								±
6				+				±	-													
7																						
8	-	-	+	+	=	±	+		-	-	-		-	-	-	±	-	-		-		-
9	-	±															-			+		
10	-	±									+						-	+				
11		±								+			+	+				+		+		
12				±	-															-		+
13	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
14										-			+									
15													+	+			+					
16						+		±														
17						-			-				+	+	+							
18		±							-	+	+		+	-								
19			±	±			+					+										+
20		±							+		+							+				
21			-	±			-					+								-		
22				+	±																	

U Tablici 6. vidljivo je da je najviše puta biran učenik 4 (osam puta), dok je u prošloj tablici to bilo tri puta. Sljedeći najviše birani učenici su broj 2 i 14.

Tablica 7. Statistička obrada podataka učenika devete odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - Volio bih/ne bih volio sobu dijeliti s učenicima...

	Si	Ej	L	Ex	EE	CS	RS	SS	C	S
1	0,1	0,1	2	1	3	0,05	0,05	0	0,05	0,05
2	0,23	0,23	7	2	9	0,19	0,05	0,14	0,19	0,14
3	0,14	0,14	4	1	5	0,1	0,05	0,05	0,1	0,14
4	0,19	0,23	5	1	6	0,14	0,05	0,1	0,1	0,14
5	0,19	0,14	2	4	5	0,05	0,14	-0,1	0,1	0,05
6	0,19	0,19	2	3	5	0,05	0,14	-0,1	0,05	0,1
7	0,19	0,23	4	2	7	0,1	0,1	0	0,1	0,1
8	0,23	0,14	3	4	5	0,1	0,14	-0,05	0,1	0,05
9	0,1	0,1	0	3	3	0	0,1	-0,1	0,05	0,05
10	0,23	0,23	6	1	7	0,19	0,05	0,14	0,1	0,14
11	0,14	0,14	6	0	6	0,14	0	0,14	0,14	0,14
12	0,19	0,19	5	1	6	0,14	0,05	0,1	0,1	0,1
13	0,1	0,1	4	0	4	0,1	0	0,1	0,1	0,1
14	0,14	0,1	4	1	4	0,1	0,05	0,05	0,1	0,1
15	0,1	0,1	4	0	4	0,1	0	0,1	0,1	0,1
16	0	0,1	0	0	2	0	0	0	0	0,05
17	0,14	0,19	2	2	5	0,05	0,1	-0,05	0,05	0,1
18	0,14	0,19	5	0	6	0,14	0	0,14	0,1	0,1
19	0,14	0,1	5	0	4	0,14	0	0,14	0,1	0,1
20	0,1	0,1	2	0	2	0,1	0	0,1	0	0,1
21	0,14	0,1	4	1	4	0,1	0,05	0,05	0,1	0,1
22	0,14	0,14	2	2	4	0,05	0,1	-0,05	0,05	0,1

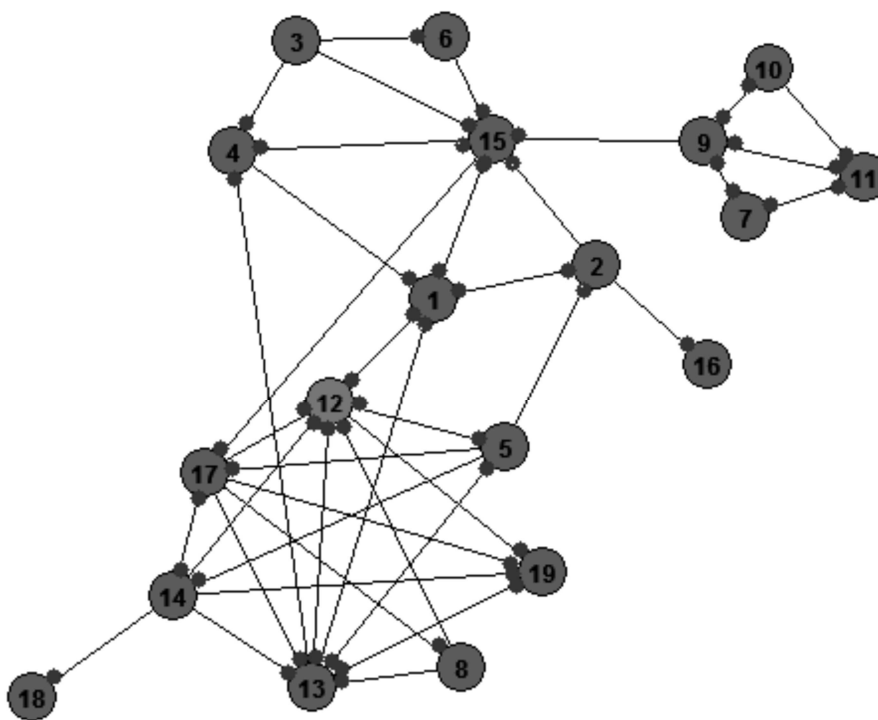
U Tablici 7. vidljivo je da najviše indekse sociometrijskog statusa imaju učenici 2, 8 i 10 (Si=0,23), odmah za njima visoke indekse imaju učenici 4, 5, 6, 7 i 12 (Si=0,19). Najviši indeks vodstva ima učenik 2 (L=7) pa za njime učenici 10 i 11 (L=6). Kako visoke statuse odbacivanja imaju učenici 5, 6, 8 i 9 (Ex=4, Ex=3) te negativne indekse socijalnog statusa (SS= -0,1, SS= -0,05), može se zaključiti da to nisu učenici vođe odgojne skupine. Učenik 7 možda ima visok indeks sociometrijskog statusa (Si=0,19), ali status vodstva je srednje vrijednosti, a indeks statusa prihvaćanja (CS=0,1) je nizak te je indeks socijalnog statusa (SS=0) neutralan. Stoga se zaključuje da ni taj učenik nije vođa. Učenik 12 ima visok indeks sociometrijskog statusa (Si=0,19). Indeks statusa odbacivanja (RS=0,05) te indeks isključenja (Ex=1) pokazuju da ga se gotovo ne odbacuje. Indeks socijalnog statusa pokazuje (SS=0,1) da je učenik prihvaćen, ali je moguće pretpostaviti da se ipak ne radi o vođi skupine, već o dobro prihvaćenom učeniku. Učenik 4 ima visok indeks sociometrijskog statusa (Si=0,19), visok indeks statusa vodstva (L=5),

visok indeks statusa odabiranja ($CS=0,14$) te visok indeks socijalnog statusa ($SS=0,1$) na temelju čega je moguće pretpostaviti da je učenik vođa odgojne skupine. Učenik 10 ima najviši indeks sociometrijskog statusa ($Si=0,23$), visok indeks statusa vodstva ($L=6$), najviši indeks statusa odabiranja ($CS=0,19$), kao i najviši indeks socijalnog statusa ($SS=0,14$) čime je moguće pretpostaviti da se radi o učeniku vođi odgojne skupine. Učenik 2 također ima najviši indeks sociometrijskog statusa ($Si=0,23$), najviši indeks statusa vodstva ($L=7$), visok indeks socijalne emotivnosti ($EE=9$) što pokazuje da je dosta uključen u život odgojne skupine i da se druži s puno učenika. Njegov je indeks statusa odabiranja najviši ($CS=0,19$), a najviši je i indeks socijalnog statusa ($SS=0,14$), kao i indeks kompatibilnosti ($C=0,19$) što pokazuje da se voli družiti s učenicima koji se vole družiti s njime na temelju čega je moguće zaključiti da se radi o učeniku vođi odgojne skupine.

Tablica 8. Statistička obrada podataka učenika devete odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika...

	Si	Ej	L	Ex	EE	CS	RS	PE	NE	SS	C	S
1	0,19	0	1	3	0	0,05	0,14	0	0	-0,1	0	0
2	0,33	0,23	11	1	11	0,29	0,05	0,23	0,05	0,23	0,23	0,23
3	0,23	0,33	6	1	9	0,19	0,05	0,33	0	0,14	0,1	0,33
4	0,38	0,19	12	0	9	0,38	0	0,19	0,05	0,38	0,19	0,19
5	0,23	0,1	3	4	6	0,1	0,14	0,1	0,05	-0,05	0,1	0,1
6	0,23	0,1	4	2	4	0,14	0,05	0,1	0,05	0,05	0,05	0,1
7	0,23	0	4	1	0	0,19	0,05	0	0	0,14	0	0
8	0,19	0,23	5	2	21	0,14	0,05	0,23	0,62	0,1	0,14	0,23
9	0,33	0,1	5	5	6	0,14	0,19	0,1	0,1	-0,05	0,05	0,1
10	0,29	0,14	7	2	7	0,19	0,1	0,14	0,1	0,1	0,05	0,14
11	0,29	0,29	10	1	11	0,23	0,05	0,29	0	0,19	0,05	0,29
12	0,23	0,1	7	0	6	0,23	0	0,1	0,1	0,23	0,05	0,1
13	0,29	1	10	1	26	0,23	0,05	1	0	0,19	0	1
14	0,38	0,05	7	2	3	0,29	0,1	0,05	0,05	0,19	0	0,05
15	0,19	0,14	5	1	5	0,14	0,05	0,14	0	0,1	0	0,14
16	0,1	0,1	3	0	3	0,1	0	0,1	0	0,1	0,05	0,1
17	0,29	0,14	4	5	8	0,1	0,19	0,14	0,1	-0,1	0	0,14
18	0,29	0,19	9	1	10	0,23	0,05	0,19	0,1	0,19	0,05	0,19
19	0,23	0,23	5	2	7	0,14	0,1	0,23	0	0,05	0,1	0,23
20	0,23	0,19	7	1	7	0,19	0,05	0,19	0	0,14	0,05	0,19
21	0,23	0,1	7	0	7	0,23	0	0,1	0,14	0,23	0,05	0,1
22	0,14	0,1	3	1	3	0,1	0,05	0,1	0	0,05	0,05	0,1

U Tablici 8. vidljivo je da učenik 2 ima visok indeks sociometrijskog statusa ($S_i=0,33$), visok indeks statusa vodstva ($L=11$), visok indeks statusa odabiranja ($CS=0,29$), visok indeks socijalnog statusa ($SS=0,23$), najviši indeks statusa kompatibilnosti ($C=0,23$) te visok indeks statusa društvenosti ($S=0,23$) na temelju čega je moguće zaključiti da se radi o vođi odgojne skupine. Učenik 4 ima najviši indeks sociometrijskog statusa ($S_i=0,38$), najviši indeks statusa vodstva ($L=12$), najviši indeks statusa odabiranja ($CS=0,38$) te najviši indeks statusa odabiranja ($SS=0,38$) uz visok indeks kompatibilnosti ($C=0,19$) na temelju čega je zaključeno da se radi o još jednom vođi odgojne skupine. Učenik 14 ima najviši indeks sociometrijskog statusa ($S_i=0,38$), visok indeks statusa odabiranja ($CS=0,29$), ali osrednji indeks socijalnog statusa ($SS=0,19$) te nulti indeks kompatibilnosti ($C=0$) što upućuje da učenik 14 nije vođa skupine. Učenik 9 ima visok indeks sociometrijskog statusa ($S_i=0,33$), ali zbog najvišeg indeksa statusa isključenja ($Ex=5$), najvišeg indeksa statusa odbacivanja ($RS=0,19$) te negativnog indeksa socijalnog statusa ($SS= -0,05$) moguće je zaključiti da se ne radi o vođi skupine. Prema tome je moguće zaključiti da u četvrtoj odgojnoj skupini potencijalno postoje dvojica vođa odgojne skupine, i to učenici 1 i 12, dok u devetoj odgojnoj skupini postoje potencijalno dvojica vođa skupine, i to učenici 2, 4 i 10. Sociogram će grafički prikazati kako se učenici grupiraju kako bi se dobio odgovor na pitanje vođa odgojnih skupina.

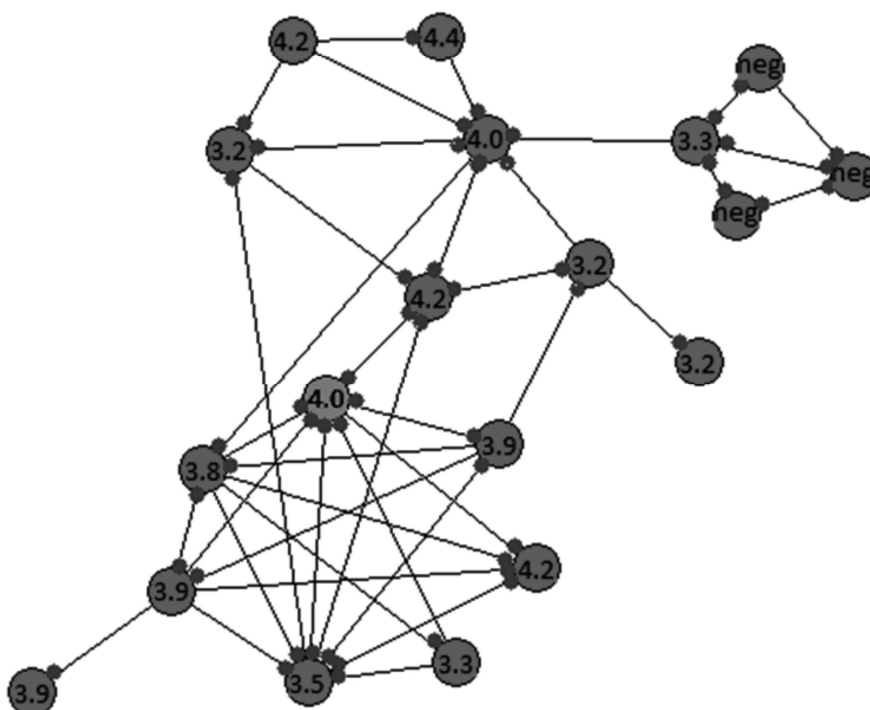

Slika 1. Sociogram četvrte odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb
 - U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika...

Ovaj sociogram pokazuje biranje učenika na pitanje „U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika...“. Označena su biranja učenika. Na temelju biranja primjećuje se da učenici oko kojih se grupira više točaka predstavljaju one koje su više puta birani za odlazak u kino. Vidljivo je da se najviše točaka grupira oko brojeva 12, 13 i 15 (po šest biranja) te oko učenika 1 (5 biranja). Ako se u obzir uzme statistička obrada za oba postavljena pitanja, vidljivo je da učenik 1 nije vođa skupine jer ga biraju za odlazak u kino, ali na pitanje želi li tko dijeliti sobu s njime ima negativan indeks socijalnog statusa ($SS= -0,06$). Govoreći o učeniku 15, također je u statističkoj obradi primijećeno da ga biraju za odlazak u kino na temelju čega ima visok indeks

sociometrijskog statusa, ali s obzirom na to da učenik ima neutralan socijalni status kada se radi o dijeljenju sobe (koliko ga učenika odabire za dijeljenje sobe, toliko ga i odbacuje), zaključeno je da se ipak ne radi o vođi skupine.

Kao potencijalni vođe skupine ostaju učenici 12 i 13. Na sociogramu je vidljivo da se radi o učenicima pripadnicima iste grupe s kojima se ostali učenici druže. Učenik 12 ima najviši indeks socijalnog statusa kada je u pitanju odabir za suživot u sobi i odlazak u kino. Njegov je indeks statusa odabiranja visok, a indeks statusa odbacivanja uvijek nulti ($CS=0$) što znači da ga nitko iz grupe ne odbacuje bilo glede dijeljenja sobe, bilo odlaska u kino. Time se zaključuje da se radi o vođi skupine. Učenik 13 ima visok indeks sociometrijskog statusa, nulto odbacivanje kada je u pitanju dijeljenje sobe, a kada je u pitanju odlazak u kino primjećuje se da ga netko odbacuje ($CS=0,06$). Zaključuje se da se radi o dobro prihvaćenom učeniku u odgojnoj skupini. Ali usporedivši rezultate učenika 12 i 13 zaključeno je da je bolje prihvaćen učenik 12 pa je prema tome on vođa skupine, a ne učenik 13. U Tablici 9. uočen je broj opravdanih i neopravdanih sati u prvom polugodištu, a u Tablici 10. vidljiv je broj biranja i odbacivanja za pomoć u učenju (3. i 4. pitanje postavljeno u anketnom upitniku). Obrazovni uspjeh postaviti će se u sociogram kako bi se mogao povezati s njihovim statusom u odgojnoj skupini te zaključiti ima li povezanosti između obrazovnog uspjeha i sociometrijskog položaja.

Slika 2. Sociogram četvrte odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika... u odnosu na obrazovni uspjeh na polugodištu

Tablica 9. Četvrta odgojna skupina: opravdani i neopravdani sati i uspjeh učenika na kraju 1. polugodišta.

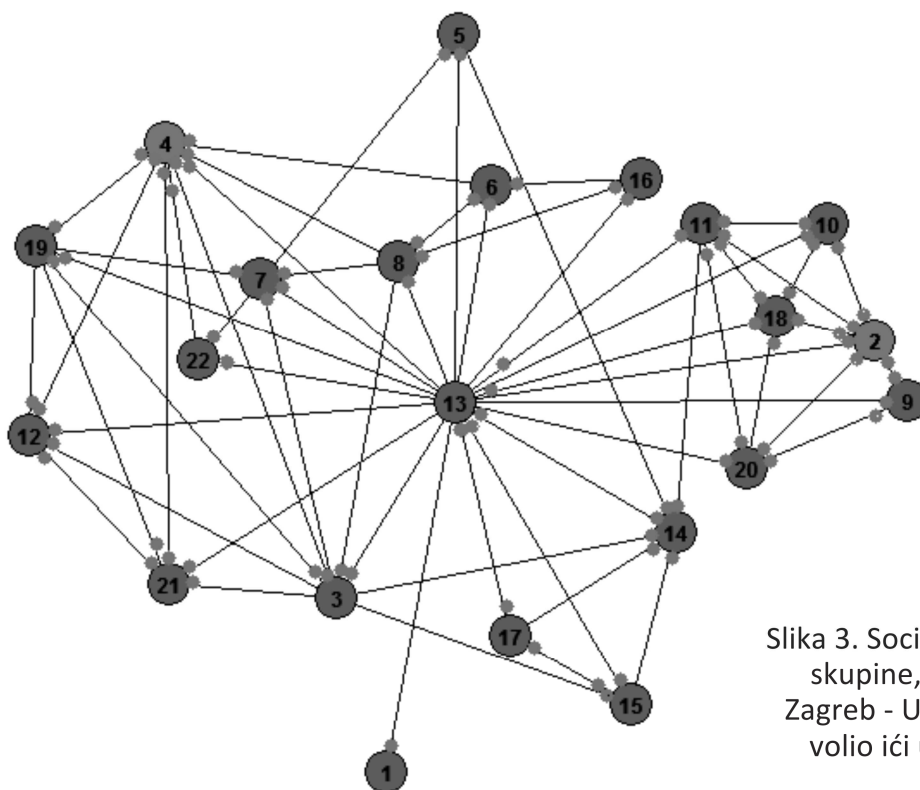
UČENIK	OPRAVDANI SATI	NEOPRAVDANI SATI	USPJEH
1	0	0	4.2
2	6	0	3.2
3	31	2	4.2
4	79	6	3.2
5	23	0	3.9
6	49	2	4.4
7	60	10	neg
8	86	7	3.3
9	89	14	3.3
10	78	13	neg
11	93	18	neg
12	13	1	4.0
13	14	5	3.5
14	44	0	3.9
15	80	3	4.0
16	100	10	3.2
17	118	0	3.8
18	50	2	3.9
19	17	0	4.2

Tablica 10. Biranja i odbacivanja učenika četvrte odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb- Za pomoć u učenju obratio bih/ne bih se obratio učeniku...

	BROJ BIRANJA	BROJ ODBACIVANJA
1	2	1
2	1	2
3	1	0
4	0	0
5	1	0
6	2	0
7	1	2
8	1	0
9	2	1
10	0	0
11	0	1
12	2	0
13	0	1
14	0	1
15	0	1
16	2	0
17	0	3
18	1	0
19	0	0

Drugi sociogram (Slika 2.) izrađen je korištenjem sociograma 1 na način da je u već iscrtani položaj učenika upisan njihov uspjeh na polugodištu. Uočeno je da se učenici s negativnim

obrazovnim statusom grupiraju zajedno te su odvojena skupina u odnosu na ostatak odgojne skupine. Uočeno je da se uspjeh učenika na polugodištu kreće između 3.2 i 4.4 (te tri učenika s negativnim uspjehom). Omiljeni učenik je s uspjehom 4.0 i za druženje ga biraju učenici s prosjekom od 3.3 do 4.2 s time da u grupi, koja se grupira oko njega, on ima najbolji uspjeh. Sljedeću grupu čine oni s najnižim i najvišim uspjehom, dok smo treću već naveli – oni učenici s negativnim uspjehom. Zaključeno je da je najomiljeniji u društvu učenik sa srednje najboljim obrazovnim uspjehom, onaj koji okuplja učenike s nešto slabijim uspjehom nego što je njegov. Kada se radi o neopravdanim izostancima s nastave vidljivo je da najveći broj neopravdanih sati ima izdvojena skupina učenika s negativnim ocjenama. Vođa ove odgojne skupine ima jedan neopravdani izostanak, a pokoji neopravdani ima ostatak učenika iz ove odgojne skupine. Kad je u pitanju učenje učenici će odabrati za pomoć one s boljim obrazovnim uspjehom i one koji su bolje prihvaćeni u društvu. Tako su najviše birani učenici 1, 6, 9, 12 i 16. U ovom sociogramu radi se o učenicima iz druge skupine grupiranja te o učeniku koji se druži sa skupinom negativno ocijenjenih učenika. Uzimajući u obzir uspjeh vođe skupine, učenik 12 nema najviši prosjek ocjena na kraju 1. polugodišta, ali je isti vrlo dobar (4.0). Broj opravdanih sati je 13, a neopravdanih 1 dok je prosjek skupine: 54.21 (opravdani izostanci), 4.9 (neopravdani izostanci) i 3.32 (prosjek ocjena na polugodištu). Učenika 12 dva puta su odabrali za pomoć u učenju i niti jednom odbacili (najviši broj odabira skupine je 2, a najviši broj odbacivanja je 3). Iz svih dobivenih podataka zaključeno je da vođa skupine, učenik 12, ima vrlo dobar uspjeh i može pružiti vrlo dobru pomoć u učenju ostalim učenicima, a broj izostanaka nije velik te pruža primjer odgovornog ispunjavanja školskih obaveza. Iz intervjua se doznaje da učenik slobodno vrijeme provodi s prijateljima iz odgojne skupine koje je odabrao, a povremeno se bavi slobodnom aktivnosti u Domu - streljaštvom. Od učenika koji su odabrali učenika 12, njih trojica također pohađaju streljaštvo (učenici 13, 17 i 19), a dvojica s njim dijele sobu (učenici 13 i 19). Ako se njegovi rezultati usporede s rezultatima ostalih učenika iz grupe, moguće je primijetiti da se radi o učeniku koji nema najbolji prosjek ocjena, ali je vrlo dobar (te od skupine s kojom se on intenzivno druži ima najbolji prosjek ocjena). Neki bi ga učenici odabrali za pomoć u učenju pa je vidljivo da se radi o učeniku uzornog ponašanja i dobrog primjera za druge učenike. Pretpostavlja se da on ima dobar utjecaj na druge članove odgojne skupine.

Slika 3. Sociogram devete odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika...

U devetoj odgojnoj skupini bilo je teže pronaći vođu odgojne skupine. Pomoću pitanja s kime žele dijeliti sobu uočeno je da su najviše indekse sociometrijskog statusa imali učenici 2 i 10 dok su na pitanje s kime žele ići u kino najviše indekse sociometrijskog statusa imali učenici 2, 4 i 14. Uspoređujući oba odgovora, pokušat će se pronaći odgovor tko je vođa ove odgojne skupine. Za učenika 14 već je promatranjem dobivenih rezultata zaključeno da se ne radi o vođi odgojne skupine zbog niskog indeksa socijalnog statusa ($SS=0,05$, $SS=0,19$). Učenik 10 ima visok indeks sociometrijskog statusa kada se radi o biranju za suživot u sobi ($Si=0,23$), ali je njegov indeks socijalnog statusa niži od drugih učenika kada se radi o odlasku u kino ($SS=0,019$), što znači da ga manje učenika bira za odlazak, a neki ga i odbacuju. Prema tome, zaključeno je da se ne radi o učeniku vođi skupine. Preostaju učenici 2 i 4 kao potencijalni vođe skupine. Učenika 2 više biraju kada se radi o dijeljenju sobe ($CS=0,19$) nego učenika 4 ($CS=0,14$), ali kada se radi o odlasku u kino, više biraju učenika 4 ($CS=0,38$) nego učenika 2 ($CS=0,29$), s time da učenika 4 nitko ne odbacuje za razliku od učenika 2. Zato se iz indeksa socijalnog statusa može iščitati razlika. Učenik 2 ima malo viši indeks socijalnog statusa ($SS=0,14$) od učenika 4 ($SS=0,1$) kada se radi o dijeljenju sobe. Za odlazak u kino učenik 4 ima viši socijalni status ($SS=0,38$) nego učenik 2 ($SS=0,23$). Pitanje o dijeljenju sobe postavljeno je zbog uočavanja prisutnosti jačih prijateljskih odnosa (jer je očekivano da bi učenici dijelili sobu s boljim i dražim prijateljima), dok je pitanje odlaska u kino postavljeni da bi se otkrio omiljeni učenik u društvu: tko je tražen za druženje i s kime bi provodili slobodno vrijeme. Zato možemo iščitati da učenik 2 ima malo više bližih prijatelja, ali da je učenik 4 najtraženiji kad se radi o druženju i klimi u društvu. Međutim, možemo pretpostaviti da se radi o dvojici učenika koji su vođe skupina.

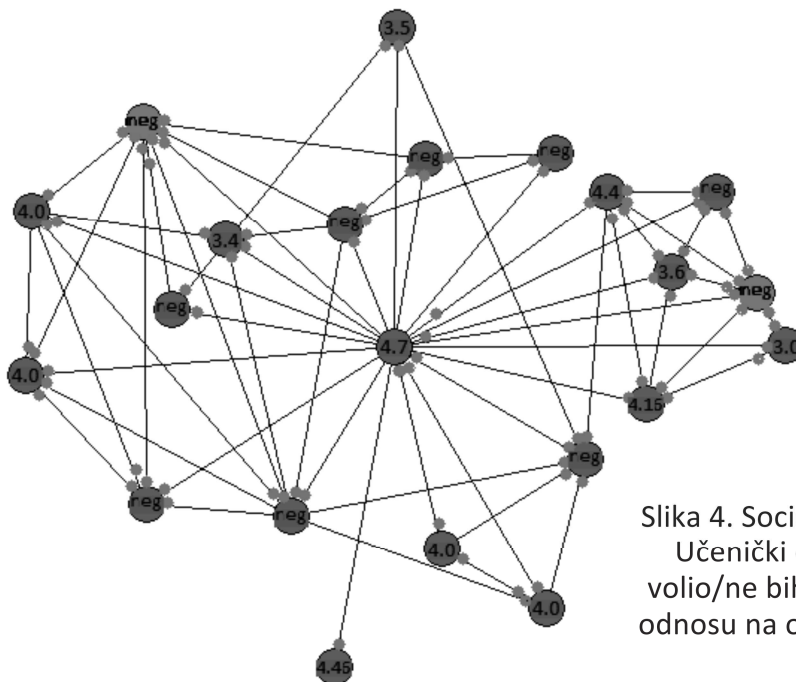
Tablica 11. Deveta odgojna skupina: opravdani i neopravdani sati i uspjeh učenika na kraju 1. polugodišta.

UČENIK	OPRAVDANI SATI	NEOPRAVDANI SATI	USPJEH
1	0	0	4.46
2	32	4	neg
3	41	9	neg
4	51	2	neg
5	70	4	3.5
6	54	6	neg
7	17	1	3.4
8	172	11	neg
9	80	21	3.0
10	31	0	neg
11	180	1	4.4
12	150	1	4.0
13	7	0	4.7
14	0	4	neg
15	20	5	4.0
16	101	6	neg
17	36	2	4.0
18	90	12	3.6
19	27	0	4.0
20	50	2	4.16
21	162	1	neg
22	30	0	neg

Tablica 12. Biranja i odbacivanja učenika devete odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - Za pomoć u učenju obratio bih/ne bih se obratio učeniku...

	BROJ BIRANJA	BROJ ODBACIVANJA
1	1	0
2	0	1
3	2	3
4	1	0
5	1	0
6	0	3
7	2	0
8	0	0
9	0	3
10	1	0
11	2	0
12	0	0
13	0	1
14	1	0
15	1	0
16	0	0
17	0	1
18	1	2
19	1	0
20	1	0
21	2	0
22	0	0

U Tablici 11. vidljiv je uspjeh učenika na polugodištu, a u Tablici 12. biranje i odbacivanje učenika s obzirom na želju za učenjem s učenicima iz svoje odgojne skupine (3. i 4. pitanje anketnog upitnika). U sljedeći su sociogram uvršteni njihovi uspjesi kako bi se uočilo grupiranje učenika s obzirom na obrazovni uspjeh na polugodištu.

Slika 4. Sociogram devete odgojne skupine, Učenički dom Novi Zagreb - U kino bih volio/ne bih volio ići u društvu učenika... u odnosu na obrazovni uspjeh na polugodištu

Iz ovog sociograma vidljivo je da su vođe skupina učenici s negativnim ocjenama. To je ujedno i skupina koja ima čak deset učenika s negativnim uspjehom na polugodištu. Učenici koji biraju učenika 4 jesu oni s negativnim uspjehom (pet učenika) te učenici s vrlo dobrim i odličnim uspjehom (dva učenika s prosjekom ocjena 4.0 te učenik s uspjehom 4.7). Učenika 2 bira učenik s negativnim uspjehom te učenici s prosjekom ocjena od 3.0 do 4.7. Cijela grupa nema puno neopravdanih izostanaka, a i vođe skupina imaju malo neopravdanih izostajanja s nastave (učenik 2 ima 4, a učenik 4 ima 2 neopravdana izostanka). Prosjek opravdanih sati skupine iznosi 63.68, neopravdanih sati je 4.18, a prosječni uspjeh skupine je 2.7. Učenik 4 ima 51 opravdani sat i 2 neopravdana te negativnu ocjenu iz jednog predmeta na kraju 1. polugodišta. Učenik 2 ima 32 opravdana i 4 neopravdana sata te jednu negativnu ocjenu na kraju polugodišta. Učenik 4 odabran je jedanput za pomoć u učenju, a učenik 2 niti jednom, dok je jedanput odbačen za učenje (najviši broj odabira skupine je 2, a najviši broj odbacivanja je 3). Također, učenik 4 ne pohađa ni jednu slobodnu aktivnost, kao ni većina učenika koji su ga odabrali. Iz intervjua se doznaje da učenik 4 slobodno vrijeme koristi za odlaske u kino, s učenicima koje je odabrao. Učenik 2 profesionalno trenira nogomet i također slobodno vrijeme provodi kao i učenik 4.

RASPRAVA

Promatranjem sociograma dobiven je bolji uvid u vođe skupina. Tako je iz sociograma četvrte odgojne skupine vidljivo da je vođa skupine učenik 12 dok u devetoj odgojnoj skupini postoje dvojica vođa: učenik 4 i učenik 2. Na temelju statističkih podataka i sociograma zaključeno je da obje skupine nisu homogene, odnosno da u obje skupine postoje manje grupe: u četvrtoj odgojnoj skupini to su četvorica učenika od kojih dvojica imaju pedagošku mjeru ukor. U devetoj odgojnoj skupini primijećene su dvije grupacije: jedna grupa se profesionalno bavi nogometom i većina ih pohađa 1. razred (učenici 2, 10, 11, 18 i 20), dok druga grupacija učenika ne pohađa slobodne aktivnosti i polazi više razrede srednje škole (učenici 3, 6, 8, 12, 19, 21 i 22). U objema skupinama uočeni su pojedinci koji biraju samo jednog učenika, a njih je također odabrao samo jedan učenik: učenik 18 odnosno učenik 1. Obojica učenika ne druže se s ostalima u skupini u svoje slobodno vrijeme, niti su zainteresirani za slobodne aktivnosti u Domu. Iz svega analiziranog, zaključeno je da učenici unutar jedne odgojne skupine formiraju više grupa s obzirom na školski uspjeh, visinu razreda i slobodne aktivnosti. U četvrtoj odgojnoj skupini vođa je onaj s prosjekom ocjena 4.0, dok svi ostali koji se s njim druže imaju pozitivne ocjene. Manja skupina izdvaja se s negativnim ocjenama te se pretpostavlja da nema utjecaja vođe odgojne skupine na njih jer je to izolirana skupina unutar četvrte odgojne skupine. Deveta je odgojna skupina veća pa je manje vidljivo grupiranje unutar nje. Ono što sociogram pokazuje jest da postoje dvije glavne struje oko kojih se grupiraju učenici, a to su učenik 2 i učenik 4. Obojica imaju negativni obrazovni uspjeh na kraju polugodišta, a kako cijela grupa ima mnogo negativnih ocjena, postoji mogućnost da utjecaj njihovog vođe ne potiče na postizanje boljih ocjena.

ZAKLJUČAK

Sociometrija je snažan alat za uočavanje i smanjivanje poteškoća unutar odgojne skupine pa tako i poboljšanje komunikacije unutar nje. Uz pomoć sociometrije uočavaju se teškoće u odnosima ili nedovoljna suradnja među učenicima što nije uvijek vidljivo. Istraživanjem je otkriveno da se učenici unutar odgojnih skupina grupiraju po načinima provođenja slobodnog vremena. Istraživanje je provedeno kako bi se dobio jasniji uvid u razloge sklapanja prijateljstva s određenim učenicima. Pomoću ovoga istraživanja naslućuje se da u istraženim odgojnim skupinama kvaliteta vršnjačkih odnosa utječe na školsko postignuće pa je moguće i da su prihva-

ćeni učenici često akademski uspješniji dok je status odbačenosti povezan sa slabijim školskim uspjehom (prema Kolak, 2010). Uključivanjem više odgojnih skupina moguće je produbljivanje daljnjih istraživanja. Dobivene rezultate o povezanosti učenika prema slobodnim aktivnostima moguće je usporediti s drugim istraživanjima u kojima su školski uspjeh i sportske aktivnosti pozitivno povezani sa socijalnim statusom (prema Simel, Špoljarić, Buljubašić Kuzmanović, 2010). Grupiranje učenika prema višim i nižim razredima moguće je povezati s istraživanjima slične tematike gdje učenici svoje potrebe za prihvaćenošću zadovoljavaju u odnosu s vršnjacima pa će se tako formirati grupe starijih i mlađih učenika (prema Kolak, 2010). Nadalje, pojedinci koji su birali samo jednog učenika, a koje je također odabrao samo jedan učenik, povezuju se s činjenicom da učenici koji su društveni i kompatibilni s odgojnom skupinom nisu uvijek prihvaćeni, odnosno mogu imati veliki broj odbacivanja što je bilo moguće uočiti na ranije prikazanim indeksima sociometrijskih statusa. Određeni učenici ne uklapaju se uvijek u skupine vršnjaka ili se, s druge strane, ne uspijevaju oduprijeti njihovom utjecaju. Upravo bi se produbljivanjem istraživanja dobio uvid u stavove, vrijednosti pa čak i samopouzdanje učenika. Nadalje, kada bi se u obzir uzele i pedagoške mjere učenika, dobio bi se jasniji uvid u teškoće homogenog funkcioniranja odgojnih skupina o čemu je pisano ranije. Prijedlog za buduća istraživanja jesu intervjui sa svim učenicima odgojnih skupina čime bi se postigao jasniji uvid u razloge prihvaćanja ili odbacivanja drugih učenika, ali bi se mogli dobiti i prijedlozi učenika za poboljšanje rada odgojnih skupina te ispitati potrebe svakog pojedinca. Također je poželjno uključiti i odgojitelje odgojnih skupina s kojima učenici razvijaju odnos pa se time stvara i određeni utjecaj odgojitelja na razvoj učenika (prema Simel, Špoljarić, Buljubašić Kuzmanović, 2010). Procjene odgojitelja o ponašanju učenika također bi bile snažan alat u analizama rezultata. Dakako, istraživanje bi se tada proširilo na cijelu ustanovu čime bi se mogla napraviti usporedba svih odgojnih skupina, ali i stilova rada odgojitelja svake odgojne skupine. Odgojitelj je inicijator komunikacije, organizator učenja, uzor, terapeut i voditelj (prema Rosić, 2001). Njegova je uloga svakodnevno proučavanje odnosa unutar odgojne skupine, rješavanje teškoća i poticanje suradnje. Odgojitelj redovitim praćenjem učenika doznaje interese učenika, mišljenje učenika o drugim učenicima, njihove osobne probleme i stavove. Ako je moguće odrediti vođe skupine (kao što smo to postigli sociometrijom), odgojitelj će znati na koga je potrebno usmjeriti više pozornosti. Ovo se ističe zbog sljedećeg razloga: ako zaista vođa odgojne skupine ima utjecaj na obrazovni uspjeh ostatka skupine, potrebno je intenzivno raditi s vođama odgojnih skupina jer će se poboljšanjem njihovog obrazovnog uspjeha utjecati na poboljšanje obrazovnog uspjeha ostalih učenika u odgojnoj skupini.

Poboljšanje kvalitete rada u učeničkom domu moguće je ostvariti ispitivanjem potreba učenika, mišljenjem učenika o drugima pa tako i mišljenjem učenika o odgojiteljima kao voditeljima odgojnih skupina kako bi se dobio uvid u stilove vođenja istih. Time bi se dodatno objasnili načini na koji odgojne skupine funkcioniraju, ali i olakšale metode rada s odgojnim skupinama ili s učenicima pojedinačno. Zanimljivo bi bilo ispitivati sociometrijski status istih učenika svake godine kako bi se usporedili odnosi na početku i na kraju srednjoškolskog obrazovanja, uzimajući pritom u obzir dotadašnji rad s odgojnom skupinom. Zajedničkim radom učenika i odgojitelja kvalitetnije bi se zadovoljile potrebe učenika, osiguralo bi se kvalitetnije praćenje i poticanje njihovog školskog uspjeha, osposobljavanje za život u zajednici, razvijanje tolerancije i demokracije - što su ujedno i bitna načela odgoja i obrazovanja. Proširivanjem istraživanja olakšao bi se izbor metoda i stilova rada s učenicima čime bi se kvalitetnije zadovoljile njihove potrebe, a učenički dom služio bi kao još kvalitetnije mjesto za osposobljavanje učenika za život u zajednici te međusobno prihvaćanje i uvažavanje.

LITERATURA

- Brown, R. (2006). *Grupni procesi: dinamika unutar i između grupa*. 2. izd. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Jurić, V. (2004). *Metodika rada školskog pedagoga*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kolak, A. (2010). Sociometrijski status učenika u razrednom odjelu i školskoj hijerarhiji. *Pedagogijska istraživanja*, 7(2), 243-252. Preuzeto 15. prosinca 2014 s http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=174463
- Moreno, J. L. (1962). *Osnovi sociometrije*. Beograd: Savremena škola.
- Rosić, V. (2007). *Domska pedagogija*. Zadar: Naklada.
- Rosić, V. (2001). *Domski odgoj*. Rijeka: Graftrade.
- Simel, S., Špoljarić, I. & Buljubašić Kuzmanović, V. (2010). Odnos između popularnosti i prijateljstva. *Život i škola*, (56/23), 91-108. Preuzeto 23. kolovoza 2016 s http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=82275
- Stilin, E. (2005). *Stilovi rada i kompetencije odgajatelja u učeničkim domovima*. Rijeka: Adamić.
- Narodne novine (2008). Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. 87 (08), 28.

Students' Sociometric Status in an Educational Group

Abstract: A boarding school is a place of students' mental, physical, emotional, personal and social development, and a place where we develop democracy, social skills, tolerance, interests, and dialogue. Sociometric survey, in The Novi Zagreb Boarding School, has been conducted with the aim of finding out students' status within an educational group, and to analyze the co - relation between the educational success of the leader and the success of other students. It has shown that group leaders have influence on other students' educational success, and they play a big role when it comes to students' final grades in education. The teacher and the educator have a role to organise educational group activities, provide support for students, and they are the initiators in the entire educational process. They plan and evaluate boarding school's educational work through many forms of cooperation. This type of research allows us to find out a lot about students' relationships, which are not always so transparent. This way we can also form new kinds of relationships with group leaders so they themselves can then influence other group members, which makes the whole process a lot easier especially when dealing with problems related to students in boarding school.

Key words: Boarding School, Educational Group, Educator, Group, Leader, Teacher

Soziometrischer Status der Schüler in der Bildungsgruppe

Zusammenfassung: Ein Schülerwohnheim ist ein Ort für geistige, körperliche, emotionale und soziale Entwicklung der Schüler. Die Bildungsgruppe ist ein Ort, wo man Demokratie, soziale Beziehungen, Toleranz, Interessen, Dialoge, Respekt und Respekt gegenüber Andersdenkenden entwickelt. Die soziometrische Forschung im Schülerwohnheim Novi Zagreb wurde mit dem Ziel durchgeführt, um die Position der Schüler innerhalb der Bildungsgruppe zu bestimmen und um den Zusammenhang zwischen dem Bildungserfolg des Gruppenleiters und den anderen Schülern in der Bildungsgruppe zu untersuchen. Es hat sich herausgestellt, dass die Gruppenleiter den Rest der Bildungsgruppe in Bezug auf ihren eigenen Bildungserfolg beeinflussen und auch eine wichtige Rolle bei der Erreichung der Bildungsergebnisse der Schüler spielen. Die Erzieher und die fachlichen MitarbeiterInnen haben die Rolle der Organisatoren und Koordinatoren der Arbeit in den Bildungsgruppen, bieten Unterstützung beim Erwachsenwerden an und sind Initiatoren des Bildungsprozesses. Darüber hinaus planen, beobachten und evaluieren sie durch Formen der Zusammenarbeit die Bildungsarbeit im Wohnheim und treffen so gemeinsam die notwendigen Maßnahmen zu deren Verbesserung. Mit dieser Art von Forschung können wir viel über die Beziehungen der Schüler herausfinden, da diese nicht immer transparent sind. Wir kommen auch zu neuen Formen der Beziehungen mit den Gruppenleitern, damit sie andere Mitglieder der Gruppe beeinflussen, was in großem Maße die Schwierigkeiten, mit denen wir häufig im Schülerwohnheim zu tun haben, erheblich verringert.

Schlüsselbegriffe: Gruppe, Erzieher, Bildungsgruppe, fachlicher Mitarbeiter, Schülerwohnheim, Leiter